

Handläggare
Carolina Morales
Telefon: 08-508 25 146**Till**
Socialnämnden
2017-08-22

Välfärdsutredningens slutbetänkande Kvalitet i välfärden (SOU 2017:38)

Svar på remiss till kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Veronica Wolgast Karlberg
tf förvaltningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat Välfärdsutredningens slutbetänkande Kvalitet i Valfärden (SOU 2017:38) till bland annat socialnämnden för yttrande. I utredningen redogörs för begreppet kvalitet, olika sätt att mäta kvalitet samt förutsättningar och utmaningar i det. Utredningen presenterar också förslag i syfte att öka kvaliteten i välfärden.

Förvaltningen anser att utredningen lyfter ett flertal viktiga aspekter och förslag som kan tänkas bidra till en ökad kvalitet i välfärden. Bland annat delar förvaltningen utredningens syn på vikten av samverkan och sammanhållna insatser för individen, och anser att det är något som kan, och bör, utvecklas. Förvaltningen anser vidare att det är positivt att utredningen framhåller vikten av att i större utsträckning också följa upp jämlikhet och fördelning. Detta är i linje med Stockholms stads pågående arbete med att säkerställa att staden lever upp till de mänskliga rättigheterna.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat *Välfärdsutredningens slutbetänkande Kvalitet i Valfärden – bättre upphandling och uppföljning (SOU 2017:38)* till socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden, servicenämnden, utbildningsnämnden och äldreomsorgsnämnden. Remisstiden sträcker sig till 9 augusti 2017, men anstånd har beviljats till 23 augusti.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 16 augusti och funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 17 augusti 2017.

Ärendet

År 2015 gav regeringen i uppdrag åt en särskild utredare att föreslå ett nytt regelverk för offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster. I utredningens slutbetänkande *Kvalitet i Valfärden* redogörs för begreppet kvalitet, olika sätt att mäta kvalitet samt förutsättningar och utmaningar i det. Utredningen presenterar också förslag i syfte att öka kvaliteten i välfärden.

Ett delbetänkande ”Ordning och reda i välfärden” (SOU 2016:78) redovisades hösten 2016 vilket inte remitterades till Stockholms stad.

Tjänsteutlåtandet innehåller en kortfattad redogörelse av utredningen. Utredningen i sin helhet finns att hämta under adress <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2017/05/sou-201738/>

Att definiera och mäta kvalitet i välfärden

Utredningen konstaterar att det är svårt att definiera alla aspekter av kvalitet i välfärden. Till skillnad från mer tekniska verksamheter, där det viktiga framför allt är *vad* som görs, är det avgörande inom vård, skola och omsorg *hur* det görs. Tillförlitliga kvalitetsmätningar inom dessa sektorer blir därför svårare att genomföra och det är inte enkelt att formulera tydliga kvalitetskrav eller följa upp verksamheternas kvalitet.

Utredningen konstaterar också att det finns stora brister vad gäller register och annan information som är nödvändigt för att utveckla statistik och andra kunskapsunderlag i välfärden.

Utgångspunkter för utvecklade kvalitetskrav

Utredningen lyfter följande utgångspunkter som vägledning i utvecklingen av kvaliteten i välfärden:

- Välfärden behöver bli mer personcentrerad. Huvudmän och andra aktörer måste bli bättre på att samverka runt individen för att kvaliteten inom välfärden ska förbättras.
- Jämlikhet är ett centralt värde i välfärden och en viktig aspekt av kvalitet.
- Medarbetare med rätt kompetens är välfärdens viktigaste resurs och en förutsättning för en välfärd av god kvalitet.
- Det är centralt för huvudmännen (kommun och landsting) att utforma bra och tydliga krav på privata utförare, och ha en fungerande uppföljning. Insyn måste säkerställas även hos privata utförare.
- Staten har ett övergripande ansvar för välfärden genom sin roll som tillstånds- och tillsynsmyndighet. Tillsynen måste fungera väl. Detta är av avgörande betydelse för att kontrollera att verksamheten uppfyller de lagstadgade kvalitetskraven. Staten har också en viktig roll i att bidra med kunskap genom exempelvis nationella riktlinjer.

Utredningens förslag i korthet

Förbättrad tillsyn och uppföljning

Bestämmelser om tystnadsplikt hos privata vårdgivare och enskilda verksamheter inom socialtjänsten begränsar i dagsläget landstings och kommuners möjlighet att följa upp privata utförares verksamhet. Utredningen föreslår bestämmelser om undantag från tystnadsplikten för att personuppgifter ska kunna lämnas till den offentliga huvudmannen för bland annat uppföljning och utvärdering.

Inspektionen för vård och omsorgs (IVO) vårdgivar- och omsorgsregister är idag inte kompletta. För att öka förutsättningarna att åstadkomma bättre register ska kommuner och landsting vara skyldiga att anmäla ändringar i befintlig kommunal verksamhet enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, liksom om verksamheten läggs ned.

För att förbättra möjligheten att följa insatser inom socialtjänsten föreslår utredningen att Myndigheten för vård- och omsorgsanalys bör ges i uppdrag att kartlägga behovet av data inom socialtjänsten och vilka brister som enkelt kan åtgärdas.

Statskontoret bör ges i uppdrag att följa upp huvudmännens

uppföljning och kontroll av privata utförare i välfärden.

Vid kvalitetsmätningar och uppföljningar bör även faktorer som samverkan och hur väl insatserna hållits ihop runt de enskilda personerna utvärderas. De kvalitetsmätningar och uppföljningar som görs inom välfärden bör i större utsträckning avspegla och följa upp jämlikhet och fördelning.

När det gäller IVO's tillsyn anser utredningen att kravet på frekvenstillsyn ska avskaffas i syfte att möjliggöra mer risk- och väsentlighetsbaserad tillsyn.

Av utredningen framgår att det inom skolområdet pågår ett arbete med progressionsmått (value added-mått), där utvecklingen av elevernas kunskapsresultat anges. Utredningen menar att detta arbete bör fortsätta, och att ett arbete med att ta fram progressionsmått inom socialtjänsten bör övervägas.

Bättre förutsättningar att följa offentliga medel

En förutsättning för att det ska vara möjligt att kunna följa hur offentliga medel används är att det finns tydliga definitioner av begreppet enhet. E-hälsomyndigheten bör ges i uppdrag att, i samverkan med berörda myndigheter, ta fram sådana definitioner.

Vinstbegränsning

Utredningen menar att vinstbegränsning är viktig ur kvalitetssynpunkt, och det är enligt utredningens mening inte möjligt att ersätta en vinstbegränsning med utökade kvalitetskrav. Sådana krav riskerar att bli allt för detaljerade och medför en stor administrativ börda på professionen. Genom införande av vinstbegränsning finns förutsättningar för en mer tillitsbaserad styrning eftersom man då vet att pengarna används i verksamheten. En vinstreglering kan också i sig bidra till en bättre kvalitet genom att mer resurser finns tillgängliga för en bättre vård, skola och omsorg.

Förtydligande av idéburna aktörers roll

För att tydliggöra idéburna aktörers roll bör Statens skolverk och Socialstyrelsen presentera sin statistik uppdelad så att idéburna aktörer redovisas särskilt. Utredningen anser att det bör övervägas om idéburna aktörer ska kunna ges undantag från olika regelverk. För att undantag ska vara möjliga krävs dock en rättssäker definition av vilka aktörer som ska omfattas. En utredning bör tillsättas för att analysera förutsättningar för detta.

Att göra upphandlingar och använda valfrihetssystem ställer krav

Att formulera bra krav i upphandlingar och valfrihetssystem är komplicerat och ställer höga krav och många kommuner har enligt utredningen begränsade resurser för detta arbete. Utredningen föreslår att Upphandlingsmyndigheten bör få ökade resurser för att stödja kommuner och landsting med bland annat vägledningar.

Utredningen framhåller att kommuner och landsting i varje enskilt fall noga bör överväga om fördelarna med konkurrensutsättning överväger nackdelarna.

Sammanhållna insatser för individen

Utredningen poängterar att det är viktigt att sträva efter mer sammanhållna insatser för individen. Vid överväganden inför en eventuell konkurrensutsättning bör konsekvenserna för den enskilda individen och möjligheten att hålla ihop individens insatser beaktas.

De goda exempel som finns för samverkan, till exempel genom en gemensam nämnd för hälso- och sjukvård och socialtjänst, bör spridas. Sekretessreglering som förhindrar effektiv samverkan behöver ses över.

Stärkt jämlikhet

När konkurrens- och ersättningssystem utformas bör jämlikhets- och fördelningsaspekter beaktas. Offentligt finansierad hälso- och sjukvård som utförs av en privat aktör bör bedrivas i en separat juridisk person för att det ska vara möjligt att kontrollera att människovärdes-, behovs- och solidaritetsprinciperna inte åsidosätts.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen anser att utredningen lyfter ett flertal viktiga aspekter och förslag som kan tänkas bidra till en ökad kvalitet i välfärden. Nedan följer förvaltningens synpunkter som belyser det som är särskilt viktigt utifrån socialförvaltningens perspektiv.

Förvaltningen instämmer i utredningens förslag att införa bestämmelser om undantag från tystnadsplikten för att personuppgifter ska kunna lämnas till den offentliga huvudmannen för bland annat uppföljning och utvärdering. För att säkerställa att brukarna får insatser av god kvalitet är det angeläget att som huvudman och ansvarig kunna följa upp och utvärdera även de privata utförarnas verksamhet. Det är därför viktigt att eliminera eventuella hinder för att kunna göra det på ett bra sätt. Skyddet för den enskildes integritet kommer även fortsättningsvis att kunna

upprätthållas. Detta då uppgifterna som privata utförare, enligt utredningens förslag, ska lämna till kommuner och landsting kommer att omfattas av bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen.

Tillgång till bra data är en förutsättning för att på ett bättre sätt kunna följa insatser inom socialtjänsten, och det är ett område som också är under utveckling inom Stockholms stad. Förvaltningen ser därför positivt på förslaget att ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att kartlägga behovet av data inom socialtjänsten. Förvaltningen vill dock poängtera att det inte är mängden data som är det centrala, utan att det är relevanta data som kan utgöra en grund för uppföljning och utveckling.

Utredningen föreslår att ett arbete med att ta fram progressionsmått inom socialtjänsten bör övervägas. Förvaltningen anser att det är intressant men att det är viktigt att det utreds vidare, för att ta reda på om, och hur, det skulle kunna appliceras inom socialtjänsten. Förvaltningen anser att det är viktigt att vara vaksam på hur stor administrativ börda det skulle innebära för professionen.

Förvaltningen instämmer i utredningens påstående att medarbetare med rätt kompetens är central för kvaliteteten. Kompetensförsörjningen inom socialtjänsten är dock en utmaning i både Stockholm och övriga landet, och ett område som det behövs aktivt arbete med. I Stockholms stad pågår ett arbete för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare för att på så sätt behålla kompetensen som finns i staden. En förbättrad arbetssituation innebär också ökade möjligheter att kunna erbjuda en rättssäker verksamhet av god kvalitet.

Förvaltningen delar utredningens syn på vikten av samverkan och sammanhållna insatser för den enskilde, och anser att det är något som kan, och bör, utvecklas. Att i kvalitetsmätningar och uppföljningar följa upp samverkan och hur väl insatserna hållits ihop runt de enskilda personerna är ett sätt att främja det. Förvaltningen anser vidare att det är positivt att utredningen framhåller vikten av att i större utsträckning också följa upp jämlikhet och fördelning. Detta är i linje med Stockholms stads pågående arbete med att säkerställa att staden lever upp till de mänskliga rättigheterna.

Bilaga

Remiss av Valfärdsutredningens slutbetänkande Kvalitet i Valfärden (SOU 2017:38)